

PREKARNOST

in mladost

Priprava in izvajanje programa usposabljanja za mlade s področja prekarnosti z namenom ozaveščanja in opolnomočenja mladih o problematiki prekarnosti in pomenu delavskih in socialnih pravic, nudenje svetovalne pomoči in podpore mladim ter izvajanje podpornih aktivnosti projekta.

Kaj je prekarno delo?

Prekarno delo pojmuje kot katerokoli pravno ali izvenpravno vrsto dela, ki je v temelju negotova in ki v sodobnem času kaže znake rušenja pridobljenih delavskih pravic in socialne varnosti, ki so si jih priborili delavke in delavci v sicer nevzdržnem kapitalističnem sistemu.

Prekarnost je lahko posledica delovne aktivnosti, ki se večinoma ne opravlja v okviru delovnega razmerja, torej na podlagi sklenjene pogodbe o zaposlitvi, pri čemer posameznik, ki opravlja delo, ni sam izbral takšnega načina dela.

Prekarne oblike dela so lahko tudi tiste, kjer delavec delo opravlja na podlagi pogodbe o zaposlitvi, a je ta sklenjena za določen čas ali pa s krajšim delovnim časom od polnega.

STATISTIKA

Slovenije

Prekarnost je sistemski problem, ki izvira iz težnje kapitala, da v imenu maksimizacije dobička drobi delovno silo. Ocenjuje se, da je na slovenskem trgu delovne sile nekje med 200.000 in 250.000 prekarnih delavk in delavcev.

Za prvo četrtnje 2018 je bilo v Sloveniji 964.000 delovno aktivne populacije.

70,4 %

zaposlenih na podlagi pogodbe za nedoločen čas

12,1 %

samozaposlenih

10,2 %

zaposlenih na podlagi pogodbe za določen čas

2,8 %

delo prek študentske napotnice

3,2 %

pomagajoči družinski člani

1,2 %

druge oblike dela

KAJ PA JE DELOVNO RAZMERJE?

Delovno razmerje je razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. Za ugotovitev delovnega razmerja so torej ključni elementi delovnega razmerja (navedeni spodaj), saj velja domneva, da v primeru spora o obstoju delovnega razmerja med delavcem in delodajalcem, delovno razmerje obstaja, če obstajajo elementi delovnega razmerja.

✓
Delavec delo opravlja osebno

✓
Delo se opravlja nepretrgoma, kontinuirano

✓
Delavec za opravljeno delo prejema plačilo

✓
Delo opravlja delo po navodilih

✓
Delo opravlja pod nadzorom delodajalca

✓
Delavec opravlja delo v organiziranem procesu delodajalca

Spoznavajmo

DELOVNO RAZMERJE

PRAVICE *delavca*

- 1 pravica do plačila
- 2 pravica do povračila stroškov za malico in prevoz
- 3 pravica do letnega dopusta in regresa
- 4 pravica do odpravnine ob upokojitvi
- 5 pravica do odpovednih rokov
- 6 organizacija delovnega časa
- 7 zagotovljena socialna varnost
- 8 pravica do nadomestila plače za čas odsotnosti od dela
- 9 pravica do odpravnine pri odpovedi pogodbe o zaposlitve s strani delodajalca

PROBLEMATIKA

prekarnosti

Prekarno delo se velikokrat skriva tudi za pojmom fleksibilnega dela. Izraz fleksibilno delo je v takem primeru zavajajoč, saj je razlog njegovega opravljanja ekonomska prisila, kar pomeni, da delavec v danem položaju nima druge možnosti, da bi si zagotovil sredstva za preživetje.

Problematičnost prekarnih oblik dela se kaže v tem, da prekarni delavci v večini primerov nimajo zagotovljenega zadostnega plačila za preživetje, so brez pravic do plačanega dopusta in regresa, malice, povračila stroškov za prevoz in kar je bistveno, imajo šibko socialno varnost, saj ne dobijo plačanih prispevkov, v smislu, kot jih delodajalec mesečno plačuje delavcem, ki so pri njem v delovnem razmerju. Prekarno delo tako vodi v segmentacijo na trgu dela, kar pomeni ustvarjanje neutemeljenih razlik med vključenimi in izključenimi delavci.

OBLIKE POTENCIALNEGA PREKARNEGA DELA

- ✘ Avtorska pogodba
- ✘ Podjemna pogodba
- ✘ Samozaposlitev
- ✘ Študentsko delo
- ✘ Pripravištvo
- ✘ Pogodba o zaposlitvi za določen čas

KAJ PA NA TO PRAVI ZAKON?

Prekarnost se smatra kot atipična vrsta dela, ki pa je lahko zakonita in nezakonita. Problematici sta lahko obe uporabi, sploh če na trgu izrinjata redna delovna razmerja.

Prikrito delovno razmerje je situacija, ko oseba opravlja delo za enega delodajalca na podlagi atipičnih oblik dela, a dela v pogojih, ko so izpolnjeni vsi elementi delovnega razmerja.

Prikrita delovna razmerja so nezakonita - to jasno kažeta Zakon o delovnih razmerjih in sodna praksa. Težje pa se potegnemo mejo med prekarnim in neprekarnim pri zakonitih uporabah atipičnih oblik dela.

Prekarnost torej ni stvar pravne oblike dela, čeprav je prekarnost precej bolj skoncentrirana v atipičnih oblikah dela.

Atipične oblike dela praviloma nimajo osnovnih delavskih pravic, ki so določene z zakonom, tako za delavca kot tudi delodajalca.

Obveznost delavca je opravljanje dela in pri tem upoštevanje delodajalčevih navodil. Temeljne obveznosti delodajalca je obveznost plačila, zagotavljanje dela, obveznost zagotavljanja varnih delovnih razmer in varovanja delavčeve osebnosti.

V primeru, ko posameznik ni zaposlen po pogodbi o zaposlitvi, ampak dela na podlagi drugih pravnih oblik, ima lahko tako delo vse znake delovnega razmerja. V takem primeru ima delavec možnost, da uveljavlja obstoj delovnega razmerja na delovnem mestu.

VPLIV *Prekarnosti*

Velikokrat slišimo v medijih, da so si mladi sami krivi, da se znajdejo v primežu prekarnosti. Po raziskavi Mladina 2020 to ne drži popolnoma, saj si mladi bolj kakor fleksibilen urnik želijo varnost na delovnem mestu in pogodbo za nedoločen čas. Spodaj je navedenih nekaj dejavnikov, ki se pojavijo kot posledica prekarnosti.

Sprejetje slabih bivanjskih razmer

Prilagodljivost na trgu dela

Nezaupanje v politično oblast

Prenizka plača

Delo pod slabšimi delovnimi pogoji

prekvalifikacija

poslabšanje duševnega zdravja

upad zadovoljstva z življenjem

HVALA

za pozornost

03 56 12 881

Pisarna 3 - ZMŠT

<https://zmst.si/prekamost-mladih/>

kevin.korbar@zmst.si